

ADVIES Sectorraad Kunsten en Erfgoed

22 januari 2015

Advies over het ontwerp van wijzigingsdecreet hergebruik van overheidsinformatie

---

Op eigen initiatief brengt de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC advies uit bij het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 27 april 2007 betreffende het hergebruik van overheidsinformatie. De sectorraad besprak het ontwerpdecreet op de plenaire vergadering van 8 januari 2015 en werkte het advies verder schriftelijk af.

Situering

In 2003 vaardigden het Europees Parlement en de Raad een Richtlijn uit inzake het hergebruik van overheidsinformatie¹. Deze had als algemeen beginsel:

“De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer het hergebruik van documenten toegestaan is, deze documenten kunnen worden hergebruikt voor commerciële of niet-commerciële doeleinden [...]. Documenten worden zoveel mogelijk langs elektronische weg beschikbaar gemaakt.”

De betrokken lidstaten of openbare lichamen bleven verantwoordelijk voor het besluit om hergebruik al dan niet toe te staan. De Richtlijn 2003/98/EG werd in Vlaanderen omgezet middels het decreet van 18 april 2007 betreffende het hergebruik van overheidsinformatie.

Met overheidsinformatie worden deze documenten bedoeld die onder de openbaarheid van bestuur vallen, mits een aantal uitzonderingen, waaronder bestuursdocumenten van onderwijs- en onderzoeksinstellingen zoals scholen, universiteiten, archieven, bibliotheken en onderzoeksinstituten en van culturele instellingen zoals musea, bibliotheken, archieven, orkesten, operahuizen, balletgezelschappen en theaters.

In 2013 werd richtlijn 2003/98/EG gewijzigd².

De belangrijkste aanpassingen zijn:

- Alle documenten waartoe de toegang door de lidstaat niet wordt beperkt, moeten toegankelijk worden gemaakt voor hergebruik. De wijzigingen die de richtlijn aanbrengt, hebben niet tot doel de toegangsregelingen in de lidstaten te definiëren of te wijzigen. Die regelingen blijven onder de verantwoordelijkheid van de lidstaten vallen.
- Het toepassingsgebied dient te worden uitgebreid tot bibliotheken, met inbegrip van universiteitsbibliotheken, musea en archieven. Andere culturele instellingen blijven uitgesloten.
- Bibliotheken, musea en archieven mogen meer dan de marginale kosten aanrekenen, teneinde hun gewone werking niet te hinderen. Zij mogen, i.t.t. tot andere openbare instellingen een “redelijk rendement op de investering” rekenen. Hierbij kan worden gekeken naar de prijzen die de particuliere sector aanrekent voor het hergebruik van identieke of soortgelijke documenten.

---

¹ Richtlijn 2003/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake het hergebruik van overheidsinformatie.

² Gewijzigd bij Richtlijn 2013/37/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013.

- Ook m.b.t. exclusiviteitsregelingen geldt een uitzondering voor bibliotheken, musea en archieven. Wanneer een exclusief recht betrekking heeft op de digitalisering van culturele hulpbronnen, kan een bepaalde periode van exclusiviteit noodzakelijk zijn zodat de particuliere partner zijn investering kan terugverdienen. Die periode mag in het algemeen niet langer dan tien jaar bedragen (maar kan mits evaluatie worden verlengd). Na afloop van de overeenkomst moeten de volledige rechten op het gebruik van de gedigitaliseerde culturele hulpbronnen naar de openbare instelling gaan.

Deze gewijzigde Richtlijn wordt nu omgezet in een decreet. Tijdens de opmaak van het voorontwerp werd een consultatie georganiseerd met VVBAD, SA&S, Agoria en de Gebruikersgroep Auteursrecht en cultureel erfgoed.

Na principiële goedkeuring door de Vlaamse regering zal de tekst nog verder worden verspreid, onder andere met het doel te overleggen met de federale overheid en de andere entiteiten over de concrete uitwerking van de Richtlijn (modelllicenties, criteria voor vergoeding etc.).

Advies

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed deelt de opvatting van de Europese Commissie dat een voortschrijdende digitalisering van het culturele en wetenschappelijk erfgoed de juiste weg is om beschikbare informatie '*voor iedereen eenvoudiger toegankelijk te maken voor werk, studie of vrije tijd*'. In eerdere adviezen en memoranda wees hij steeds op het belang van het digitaliseren, bewaren en ontsluiten van cultureel erfgoed, en de grote uitdagingen die dat met zich mee brengt, o.a. op vlak van technologie, infrastructuur, kosten en manier van ontsluiting³.

De sectorraad staat enerzijds gematigd positief tegenover het voorstel van wijzigingsdecreet. Het voor iedereen vrij toegankelijk maken voor werk, studie of vrije tijd van informatie is een deugdelijk en belangrijk doel in een democratische samenleving en moet bevorderd worden, mits uiteraard het respecteren van de wetgeving inzake auteursrechten.

De sectorraad is evenwel ook bezorgd over de gevolgen van het ontwerpdecreet voor de culturele actoren, en is van mening dat de consultatie van de sector sterker werd vooropgesteld dan ze uiteindelijk is uitgevoerd.

De sectorraad wenst volgende kanttekeningen te maken:

- **De commerciële mogelijkheden en manieren om op alternatieve wijze extra inkomsten te genereren (bijvoorbeeld door publiek-private samenwerking) worden door het voorstel van wijzigingsdecreet beperkt.** Dit strookt niet met het huidige beleid waarin organisaties gestimuleerd worden om meer eigen middelen te genereren (al dan niet ter compensatie van dalende overheidsinkomsten).
- De sectorraad vreest dat de reikwijdte van het decreet snel verder zal worden uitgebreid met andere culturele instellingen, en dat de uitzonderingen voor culturele actoren van tijdelijke aard zijn.
De keuze voor de opname van de culturele deelsectoren archieven, musea en bibliotheken lijkt daarenboven arbitrair. Waarom vallen vb. omroepen niet en musea wel onder de verruimde richtlijn? De sectorraad meent dat dit het gevolg is van sluipende besluitvorming op Europees niveau en vreest op termijn een verdere uitbreiding van de richtlijn.
De gewijzigde richtlijn mag op geen enkele manier een tussenstap betekenen naar een nog verdere verbreding voor de culturele sector. De sectorraad vraagt de

---

³ O.a. in de adviezen bij de Beleidsnota's 2009-2014, naar aanleiding van het Cultuurforum, en in zijn memoranda 2009-2014 en 2014-2019.

Vlaamse Regering om dit op Europees vlak te bewaken en zo nodig ter discussie te stellen.

- **De uitzonderingsmaatregelen voor archieven, musea en bibliotheken dreigen weinig verschil te maken.** Wanneer een culturele instelling hergebruik eenmalig toestaat, is zij verplicht dit voor elke hergebruiksaanvraag opnieuw te doen. Voor de culturele instellingen betekent dat dat zij de facto toch verplicht zijn hergebruik volgens de regels van het decreet toe te staan. Bovendien is exclusiviteit niet meer mogelijk, tenzij een document expliciet aan een digitaliseringsproject kan worden gekoppeld. Als gevolg hiervan kan aan een kunstwerk dat reeds gedigitaliseerd is geen exclusiviteit meer worden gegeven. Dat is commercieel nefast. Bij het aanleveren van digitale beelden voor de opmaak van een tentoonstellingscatalogus bijvoorbeeld is het in principe mogelijk dat een concurrerende uitgever diezelfde beelden opvraagt om een alternatieve catalogus te maken.
- Op sommige punten laat het decreet **nog vrijheid voor interpretatie** die kan leiden tot een verdere verstrenging via uitvoeringsbesluiten of die door de beroepsinstantie beslecht moet worden in geval van conflict. **De sectorraad meent dat dit voor culturele instellingen tot onduidelijkheden en onzekerheden kan leiden.**
  - o Het is onvoldoende duidelijk wat er precies bedoeld wordt met 'culturele hulpbronnen'.
  - o De bovenmarginale kost die musea, archieven en bibliotheken kunnen aanrekenen dreigt, door de eventueel via de overheid opgelegde berekeningsstelsels, de verantwoordingsplicht en mogelijks opgelegde typelicenties, zwaar te beknotten.
  - o Het is niet duidelijk of men voor de berekening van de bovenmarginale kost de digitaliseringskost op collectieniveau of op stukniveau in rekening mag brengen. Op zich kost de digitalisering van een individueel kunstwerk uit de collectie relatief weinig maar de digitalisering van de volledige collectie van musea - waarvan 99,9% zelden of nooit voor hergebruik gevraagd zal worden - is natuurlijk wél een zware kost.
  - o Het is niet duidelijk of ook musea, bibliotheken en archieven verplicht worden om samen te werken met het opendataportaal.
  - o De definitie van archieven (art. 2, eerste lid, 7° van het gewijzigde decreet) lijkt louter culturele archieven uit te sluiten. Ook dit is onduidelijk.
- In de culturele sector zijn er een aantal organisaties die het digitaliseren van materiaal van musea, archieven en bibliotheken als kernopdracht hebben (vb. Bibnet en Lukas). **In deze instellingen is er nog onvoldoende duidelijkheid over de gevolgen van het gewijzigde decreet.** Worden zij gezien als verlengstukken van de culturele instellingen voor wie zij werken, of vallen zij helemaal niet onder de uitzonderingsmaatregelen?
- **De sectorraad vreest toenemende administratieve, financiële en personele lasten** door o.m. een onredelijke verantwoordingsplicht, de transparantieplicht, de mogelijks opgelegde berekeningsregels, de bijdrage aan het driejaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering, een verhoogde vraag (vooral voor commercieel hergebruik), etc. Dat er met het wijzigingsdecreet geen meerkosten voor archieven, bibliotheken en musea gemoeid zijn, lijkt onwaarschijnlijk. Ook de technische implicaties van het decreet worden mogelijk onderschat. Stel dat de culturele actoren moeten deelnemen aan het opendataportaal, hebben zij dan allemaal de technische knowhow in huis om zoiets te realiseren?
- **De Vlaamse Regering verbreedt de reikwijdte van de Europese richtlijn.** De Europese richtlijn sluit sowieso alle documenten uit waarop intellectuele rechten rusten. De Vlaamse regering doet dit niet. Dit is een absoluut te herstellen hiaat.

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Heidi De Nijn, voorzitter
Herman Baeten, ondervoorzitter
Lieselotte Moortgat, secretaris